

9.12.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: Lausunto Valtioneuvoston asetuksesta varhaiskasvatuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: OKM/33/010/2019

OAJ kannattaa esitettyä varhaiskasvatuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamista, jolla kasvatusta, opetusta ja hoitotehtävissä toimivan henkilöstön ja kolme vuotta täyttäneiden lasten välinen suhdeluku palautetaan aiemmalle tasolle 1:7:ään.

On hyvä, että esitetty asetusmuutos lasten ja kasvatusta, opetusta ja hoitohenkilöstön välisen suhdeluvun muuttamisesta (1:7) on tarkoitus tulla voimaan elokuun alusta 2020, samanaikaisesti subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamisen kanssa. Näin kunnat ja varhaiskasvatustalouden tuottajat ottavat samaan aikaan huomioon molempien säädösmuutosten vaikutukset lapsiryhmien muodostamisessa, tarvittavissa henkilöstöresursseissa ja tiloissa.

Vuonna 2016 toteutettu suhdeluvun suurentaminen kasvatti osassa kuntia lasten kokonaismäärää päiväkodeissa ja lapsiryhmissä. Se on heikentänyt koulutuksellista tasa-arvoa ja lasten mahdollisuutta saada tarvitsemaansa kasvun ja oppimisen tukea. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista toi esille leikkausten kielteiset vaikutukset varhaiskasvatukseen laatuun. Kuntien erilaiset ratkaisut lisäsivät eriarvoistumista sekä varhaiskasvatuksen laadun vaihtelua kuntien ja varhaiskasvatustalouden välillä.

Lapsiryhmien koon kasvattaminen heikensi varhaiskasvatusta opettajien ja erityisopettajien, päiväkodin johtajien ja koko henkilökunnan mahdollisuutta tehdä työnsä laadukkaasti. Voidaan vain arvailla, kuinka paljon lyhytnäköinen leikkauspolitiikka on heijastunut muun muassa varhaiskasvatustalouden vetovoimaan ja koulutettujen ammattilaisten alalla pysymiseen.

Asetusmuutoksen yhteydessä huomioitavat lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävät asiat

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on selvityksensä perusteella todennut, että varhaiskasvatusta lainsäädäntöä tulee kehittää turvaamaan laadukkaan varhaiskasvatusta järjestämisen, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen. Tämä edellyttää, että kansallisen tason säädökset ovat ymmärrettävät ja kattavat, ja että lainsäädännössä määritellyt henkilöstön ja lasten välinen suhdeluku, ryhmäkoko ja -rakenne tulee perustua tutkimus- ja asiantuntijatietoon.

9.12.2019

Varhaiskasvatuslain säännöksissä on edelleen selkeitä kehittämistarpeita. Lasten ja kasvatust-, opetus- ja hoitohenkilöstön väliset suhdeluvut eivät voi määräytyä ja vaihdella sen mukaan, minkä pituisen ajan lapsi osallistuu päiväkodin varhaiskasvatukseen.

Saman (1:7) suhdeluvun tulee koskea myös kolme vuotta täyttäneitä lapsia, jotka osallistuvat varhaiskasvatukseen korkeintaan viiden tunnin ajan päivässä.

Asetuksessa säädetty heikompi suhdelukumitoitus (1:13) asettaa lapset varhaiskasvatuspalveluissa perusteettomasti eriarvoiseen asemaan. Myös lapsiryhmien koko liittyy vahvasti siihen, kuinka paljon samassa ryhmässä on alle tai yli viisi tuntia varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia.

Henkilöstön ja lasten välisten suhdelukumitoituksen toteutumista tulee tarkastella ryhmäkohtaisesti, ei päiväkotikohtaisesti.

Suhdeluvun toteutumisen, tarvittavan sijaishenkilöstön saamisen ja myös valvonnan näkökulmasta henkilöstömitoituksen riittävyyden arviointi on haasteellista erityisesti silloin, kun päiväkodissa on sekä kokopäiväisessä että osa-aikaisessa tai -päiväisessä varhaiskasvatuksessa olevia lapsia. Päiväkotitasolla suhdelukumitoituksen tarkastelu on johtanut myös siihen, että suhdelukumitoituksen toteutumista tarkastellaan koko varhaiskasvatustyksikön tasolla silloinkin, kun yksikkö koostuu useammasta fyysisesti toisistaan erillään sijaitsevista toimipisteistä.

Ryhmänmuodostusäännösten tulee estää myös käytäntö, jossa lapset on jaettu näennäisesti erillisiin ryhmiin, vaikka ryhmät päiväkodissa käytännössä toimivat pääosin samoissa tiloissa samaan aikaan. Myös tuntiperustaisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen vaikutus mitoitukseen tulee arvioida.

Suhdeluvuista poikkeamisen mahdollistava varhaiskasvatuslain säännöksen (36 §) toimivuus ja vaikutukset käytäntöihin tulee arvioida ja säännöstä tulee täsmentää.

Suhdeluvuista poikkeamisen säännöksen moninainen tulkinta ja soveltaminen heikentävät tasa-arvoisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen käytännön toteutumista. Eduskunta edellytti hyväksyessään varhaiskasvatuslain (540/2018), että valtioneuvosto seuraa ja arvioi muun muassa päiväkodin henkilöstön mitoituksesta poikkeamista koskevan säännöksen toimivuutta ja vaikuttavuutta.

Lainsäädännön tulee määrittää selkeät reunaehdot esiopetuksen ja sen lisäksi järjestettävän varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Esiopetuksen ryhmäkoosta ja henkilöstömitoituksesta tulee säätää yhdenmukaisesti riippumatta siitä, järjestetäänkö palvelu päiväkodissa vai koulussa. Nyt lapsen esiopetusvuoden järjestelyt vaihtelevat niin esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kuin palvelun yhtenäisyyden osalta. Kunnilla ja palvelun tuottajilla on varsin monenkirjavaa tulkintaa siitä, millaista suhdelukua sovelletaan perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen ja esiopetusta täydentävään

9.12.2019

varhaiskasvatukseen osallistuviin lapsiin. Kirjavuutta lisää se, että esiopetuksen järjestämisaika osaltaan määrittää, sovelletaanko palveluun varhaiskasvatuksen suhdelukumitoitusta sekä se, onko esiopetuksen lisäksi tarjottava palvelu lakisääteistä varhaiskasvatusta vai jotain muuta toimintaa. **Oikean suhdelukumitoituksen soveltamisen tueksi esiopetuksessa esitämme, että lausunnolla olevaa asetusmuutosta koskevaan muistioon lisätään tarkennus varhaiskasvatusasetuksen mukaisten suhdelukujen sekä henkilöstörakenteen soveltamisesta esiopetukseen ja esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen**, esimerkiksi siten kuin opetus- ja kulttuuriministeriö on asiaan ottanut kantaa Espoon kaupungille lähettämässä kirjeessä (OKM/9/591/2015).

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Kirsi Sutton
erityisasiantuntija